ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF IN DE WIJK MALOU TE BALEN

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 294

Rapport opgemaakt door:

ABO

Derbystraat 51

9051 Gent

mei 2017

Projectcode: 2017C417

Dossiernr. 21616.R.01

Gent

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief in de wijk Malou te Balen

Auteurs

Maarten Praet

Opdrachtgever

Bouwheer

Projectnummer

- 21616 (intern)
- K-09-15
- 2017C417 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, mei 2016

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 431

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	25/04/2017	Interne draft
v1	25/04/2017	Externe draft / definitieve versie
v2	25/05/2017	Definitieve versie

Projectteam	
Functie	*Naam*
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Tim Moerenhout
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
Director	Didier Reyns/Patrick Hambach

INHOUD

1 Inleiding 5

2 Gemotiveerd advies 6

2.1 Interpretatie en datering 6

2.2 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering 6

1 INLEIDING

Deze archeologienota werd opgesteld naar aanleiding van rioleringswerken en de heraanleg van wegen en groenzones binnen de wijk Malou te Balen en ter hoogte van de Visbeekstraat en Antverpialaan. Aangezien de geplande werken een oppervlakte van meer dan 3000 m² omvatten en een bodemingreep van meer dan 1000 m², dient er in het kader van het nieuwe Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van bureauonderzoek.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

2.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Het studiegebied ligt op de grens tussen de Vallei van de Grote Nete in het westen en het Kempisch Plateau in het oosten. De nabijheid van rivieren was belangrijk tijdens het paleolithicum en mesolithicum vanwege de beschikbaarheid van drinkwater, biodiversiteit en grote voedselrijkdom. Desalniettemin zocht men in deze periode droge zandruggen om zich op te kunnen vestigen. Aangezien het studiegebied zich op een natte zandleembodem bevindt op 1.5km afstand van de Grote Nete, lijkt het onwaarschijnlijk dat men zich hier zou vestigen. Er zijn dan ook geen aanwijzingen voor prehistorische vondsten in de directe omgeving.

Vanaf het neolithicum wordt bodemvruchtbaarheid een bepalend criterium voor het oprichten van nederzettingen. Gronden die makkelijk bewerkbaar, goed gedraineerd en chemisch/fysisch vruchtbaar waren werden eerst in cultuur genomen, daarna volgden armere gronden. De gronden zijn door hun slechte drainage ongeschikt voor akkerbouw. De vondstkans op vroeg-neolithische bewoning is daarom klein.

Tijdens de middeleeuwen maakte de Schoorse Heide deel uit van een gemeenschappelijke heide tussen Balen, Lommel, Hechtel-Eksel, Beverlo, Oostham en Olmen. Het merendeel van de Schoorse Heide werd in 1863-1866 opgekocht door de toenmalige minister van financiën J. Malou. De wijk ter hoogte van zone 2 is dan ook naar hem vernoemd. De verkoop van deze gronden door Balen aan J. Malou was mogelijk door de wet van 25/03/1847 betreffende de ontginning van onbebouwde gronden (Agentschap Onroerend Erfgoed 2017). Dit is dan ook een schriftelijke bevestiging die erop wijst dat deze gronden steeds als heidegebied in gebruik zijn geweest en nooit bebouwing hebben gekend. Dit wordt bevestigd door de afwezigheid van CAI-meldingen en zeer schaarse aanwezigheid van bouwkundig erfgoed. Ook op de cartografische bronnen werd het gebied steeds als onbebouwd heidegebied aangeduid. Het is pas vanaf de verkoop van de gronden aan J. Malou dat het gebied in gebruik werd genomen als akkerland en het op het einde van de 20ste eeuw deels verkaveld werd.

2.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het potentieel tot kennisvermeerdering is zeer laag op basis van onderstaande argumenten. Het studiegebied is gelegen op een natte zandbodem die sinds die middeleeuwen steeds in gebruik is geweest als heide, waarna het vervolgens op het einde van de 19de eeuw verkaveld werd of als landbouwgebied werd in gebruik genomen.

Het is echter de vraag in welke mate sporen, structuren en stratigrafieën bewaard zijn gebleven onder de huidige verhardingen en nutsleidingen. Bij de aanleg hiervan vonden immers **grondverstorende werken** plaats:

- Ten eerste werd over het gehele studiegebied een wegkoffer aangelegd tot minstens 0.50m onder het huidige loopvlak. Een dergelijke diepte verstoord reeds (lokaal) de bovenkant van de C- en B-horizont waarin potentiele archeologische sporen zich bevinden.

- Ten tweede heeft de aanleg van nutsleidingen, daar waar aanwezig, de bovenste 2-3m van de bodem verstoord en dit over bijna het gehele studiegebied. De kans dat ter hoogte van deze nutsleidingen nog archeologische sporen te vinden zijn, is nihil. De geplande aanleg van de RWA- en DWA-leidingen zijn ter vervanging van een aanwezig gemengd rioolsysteem, waar het ook op aangesloten zal worden. De aanleg van deze laatste vindt bijgevolg plaats in reeds verstoorde grond.

Rekening houdend met deze voorgaande argumenten schatten we het potentieel tot kennisvermeerdering zeer laag in. Dit geldt zowel voor zone 1 als zone 2. Op basis van bovenstaande argumenten wordt er geopteerd voor een vrijgave van het terrein, zonder verder archeologisch onderzoek.